

zeli). v Grčaricah (občina Dolenja vas).

Potem je imel „Schulverein“ v Kočevju lesno obrtno šolo in otroški vrtec, oboje je kupilo poverjeništvu za socialno skrbstvo ter ustanovilo zavod za zane-marjeno mladino. Za šoli v Šiški in Rodin-ah nad Črnomljem ni bilo zanimanja pri šolskih občinah, zato sta se prodali potom prostovoljne družbe najvišjima po-pudnikoma. Rodinsko šolo je kupil iz Amerike se vrnivši domačin R. Rožič, ki je preuredil šolo za modernogostilno. Nemška šola na Jesenicah je bila last »Schulkuratoria« v Ljubljani, a po razpu-štu društva je podedovala šolo Kranjska hranilnica, ki daje poslopje občinam v na-jem za šolo. V Ljubljani je bila šulferajns-ka šola v poslopju realke.

Kakor s šulferajnskimi poslopi se je zgodilo tudi s premoženjem društva „Südmark“, ozir. s krajevnimi društvi pod katerih firmo se je skrivalo to nevar-no društvo. Znani „Südmarkhof“ v Št. Ilju, glavno trdnjavo obmejnih negatov, je kupila ondtna občina. Poslopje otro-škega vrtca in nemškega telovadnega društva v Studencih pri Mariboru ondtni Sokol za telovadnico in slovenski otro-ški vrtec, poslopje otroškega vrtca v Ma-renberku novoustanovljeno slov. društvo „Otroški vrtec“.

Tako so dobile slovenske občine vsaj delno zadoščenje za vse gmotne in moralne krivice tekomo zadnjih desetletij. Po „Jugoslaviji“.

Slovenska Šolska Matica.

I. Dve knjiči za 1920 sta že dotiskani (Fink, Ukoslovié slov. jezika in Pivko-Schau, Telovadba). Letopis za 1920 poj-de v tisk sedaj obsega bo poleg teme-ljite ocene življenja in delovanja pokoi-nevera ravnatelja H. Schreinerja ter kraših člankov o pedagoških pisateljih I. Ma-cheriu in I. Krulcu podrobni učni načrt za telovadbo nižje stopnje in poročilo od-bora SSM. Imenik članov se natisne na posebni polj.

II. Dodatno objavljamo poročilo o izrednem občnem zboru SSM dne 27. avgusta 1920 v Mariboru. Naista-rejši odbornik, gosp. nadučitelj Jakob Dimnik se je spominal preraznogih iz-gub SSM v preteklem letu. Lansko pom-lad smo položili v prezdodnji grob ves-tnega predlovalca računov SSM, licej-skega ravnatelja in mariivnega pedago-škega pisatelja Ivana Macherja. Dne 19. decembra 1919 je umrl v Ljubljani dolgoletni duševni voditelj slovske pe-dagoške, pedag. pisatelj filolog in kritik, podpredsednik SSM, Viktor Bežek. — Dne 14. aprila 1920 je umrl v 71. letu starosti naš neumorno delavni predsednik velezaslužni pedagoški pisatelj, ustanov-nik SSM, Henrik Schreiner. — Dne 27. aprila 1920 je preminul pedagoški pi-satelj, odbornik SSM, Ivan Krulc. Vsem tem možem, ki jih ne moremo po-bolnoma nadomestiti, gre naš hvaležen spomin.

Novim predsednikom je izvolil občni zbor profesorja dr. Ludevita Pivka. V od-bor sta vstopila dosedanja namestnika prof. Marija Štupca in ravnatelj učit. An-ton Dokler, oba v Ljubljani. Kot namest-niki so bili izvoljeni: vseučiliški profesor dr. Karel Ozvald, višji šolski nadzornik Engelbert Gangl in okrajni šolski nadzor-nik Pavel Flerč, kot pregledovalec raču-nov na mestni učitelj Vendelin Sadar.

Izmed želji in nasvetov, ki so jih iz-rekli člani na občnem zboru, omenjamo sledeče:

1. Letopis 1920 naj objavi oceno delo-vanja ravnatelja H. Schreinerja s sliko.
2. Sliko ravnatelja Bežeka. Obširnega životopisa ravnatelja Bežeka. Letopis ne objavi nač na se posveti niemu cela šte-vilka »Popotnika«.
3. Odbor naj si pridobi stalne poro-čevalce:
  - a) o jugoslovanski pedagoški litera-turi;
  - b) o slovenski mladinski literaturi;
  - c) o ljudskih knjižnicah, ki se smeto da-ti mladini v roke.
4. Med izdajami pedagoških klasikov je pričetki s Komenskim.
5. Odbor je pooblaščen povšitati čla-narino na 20 K, eventualno še više, ako se tekot leta zopet izdatno podraži tisk. (Se je povšitala zaradi dražjeja tiska na letnih 8 dinarjev. Ured.).

III. Na odborovi seji, ki se je vršila isti dan ob občnem zboru, je bil iz-vojen za podpredsednika SSM, nadzornik Ludevít Černei, Sklepi:

1. Honorar pisateljem se zviša na 250 kron od nole.
2. Naprositi je dr. Ivana Laha, da spi-še zgodovino pedagoške kot zaključek

Bežkovih pedagoških knjiž. ki bo porabna tudi kot pomožna knjižica na učiteljskih in-stitucijah.

3. Izdelati je podrobne učne načrte za telovadbo in jih objaviti v Letopisu.

4. Za leto 1920. izda SSM. knjižice: 1. Fink. Posebno ukoslovié slovenskega jezika v osnovni šoli (5 pol); 2. dr. Pivko-Schau. Telovadba I. (6 pol) z uvedom o zgradovini sestavi, metodiki telovadbe in z navodili glede osvoboditve od telovad-be; obsega naj vsaj proste in redovne važe. 3. Letopis in 4. posebno polo z ime-nikom članov. Na sodelovanje v Letopisu je povabiti več priznanih pedagoških strokovniakov in pisateljev.

Dr. Maks Kovarčič, tajnik.
IV. Odbor SSM. javlja, da je ob po-gledu v proračun tiskovnih troškov za 16 tiskovnih pol bilo treba določiti čla-narino na 8 dinarjev za 1920. Vsled ogromne dražnje tiska se mora zvišati tudi ustanovnina na 200 dinarjev. Dosedan-ji ustanovniki morajo plačevati še letno doplačilo v znesku 5 dinarjev, kajti in-akče bi nosila SSM. zanje prevelike žrtve. Di-jaška naročnina znaša 5 dinarjev.

Učiteljski konvikt.

(Sklepi učit. društva kranjskega okraja.)

Bilo je pred 26 leti. Učiteljstvo je ži-velo in umiralo, prosilo in zahtevalo — toda zaman, ni ga bilo prijatelja, ki bi mu odrezal boljši košček kruha. Uvideli so tedaj naši tovariši, da jim je pomoči iskati le v sebi samih, pa bodisi na kakršne-koli način. Iz te žalostne dobe so vznikla naša gospodarska podjetja, ki med nje prištevamo tudi Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta. „Namen“ društva že četrt stoletja želi v § 2. in kliče, naj že vendar zgradimo v Ljubljani poslopje pod zgornjim naslovom, v katerem se bode skrbelo za učiteljske otroke in si-rote a) v moralnem in b) v gmotnem oziru. V zavodu bi bili otroci preskrbljeni kakor na očetovem domu in tu bi se pa-zilo da bi otroci v kakršnikoli obliki v npravnosti ne grešili in se pripravljali za prihodnje življenje.

Dobro. Papir je tu, a beseda noče in noče postati meso. Starši begajo za stano-vanji, učiteljski pripravniki iščejo za-vetja v Marijanišču, na zborovanih nam milestno ponujajo letne prispevke, ko pa potrkaš, utrjeni Ahasyer, proseč zavetja, pa ni, in ni. Hodi dalje, išči!

Malop upanja je bilo, ko je konvikt prešel v nove roke, ko se je v „principu“ sprejel naš predlog po Dijaškem domu, ko so nam obljubili zavetje na Ljubljan-skem gradu. Toda žal, mašili so nam le usta! Danes smo tam, kjer smo bili, v Ljubljani se šopiri Studentenheim, mini-ster prosvete na deli visoke podpore za učiteljske penzionate! Sam kapital še dolgo ne bo ustregel našim zahtevam, zato bi bilo potrebno, da zasnujemo, po čemer nas kliče živa potreba. Nič ni na svetu nemogočega, upam, da vsaj to vprašanje ne bo v izjemo. Treba samo prave volje.

Pravila sama so že zdavnaj zastar-ela, treba, da jih presnujemo. Glavnemu odboru predlagamo sledeče spremembe:

1. Društvo naj se včlani UJU, pover-jeništvo Ljubljana, uprava ostani samo-stojna kakor doslej.
2. „Slovensko učiteljsko društvo“ se zameni z UJU, poverjeništvu Ljubljana.
3. Člani konvikta morejo biti samo učitelji; podporni in častni člani niso na mestu.
4. Pokrovitelji smejo biti samo učit-elji, oziroma naša društva, ako vplačajo najmanj 1000 K. Vse dosedanje pokrovit-eljnine naj se razveljavijo ali vsaj dopol-nijo do nove pristojbine.
5. Ustanovniki smejo biti le oni iz učiteljskega stanu, ki plačujejo letno po 100 K.
6. Društvenina naj se zviša na 1 K mesečno.
7. Funkcionarji smejo biti tudi izven Ljubljane stanujoči odborniki.
8. Društvena zborovanja naj se vrše v zvezi z delegacijskimi skupščinami.
9. O prepričih razvoja Učiteljsko raz-sodišče.
10. Ob razpustu pripade premoženje UJU, poverjeništvu Ljubljana.

Josip Lapajne.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za brežiški in senviški okraj zboruje v četrtek, dne 18. novembra t. l. v šoli v Brežicah. Pričetek ob 10. uri. Posebna vabilna se ne bodo razpošiljala. Na dnevnem redu so važne točke, zato pričakujemo polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo zbo-ruje v četrtek dne 18. novembra t. l. ob 10. uri v deželški šoli v Slov. Bistrici. Vzpored: Zapis-

nik o zadnjem zborovanju — dopisi — reševanje društvenih zadev — poročilo delegata tovariša Fr. Brizzeza o delegacijskem zborovanju Zaveze v Mariboru; predavanje: Učna snov sedanjega zemljepisnega pouka za višjo stopnjo, govori to-variš Fr. Karbaš; slučajnosti. — Pred zborova-njem petje. Pesmarice I. in II.! Posebna vabila na šolska vodstva se ne razpošljejo. Polnoštevil-ne udeležbe se nadeja odbor.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo je zborova-lo v soboto, 23. oktobra 1920. I. Tovariš predse-dnik Fr. Skulj otvori zborovanje, častita Andreju Rapetu kot novoimenovanemu nadzorniku za ljubljansko okolico ter pozdravi iz ruskega ujet-ništa vrnivšega se tovariša Emila Adamiča, ki pada v 1 uro trajajočem govoru sliko šolsko-po-litičnih razmer v turkестanski sovjetski republi-ki zlasti v Taškentu, kjer je poročevalec prebil dolgo dobo neprostovoljnega ujetništva. Da si je delovanje neomejene diktature nahujškanega pro-letarijata ustvarilo katastrofalne gospodarske in politične posledice v Rusiji, je vendar upanje, da si opomore zopet šolstvo, ki je ob času revolu-cije največ trpelo. Tov. Adamič je obljubil napi-sati zanimiv referat za »Tovariša«.

2. Blagajnik Repovš opozarja, da je treba poravnati članarino 1. novembra, ko dobi učit. novo doklado. Sklene se zvišanje članarine za 10 K, da je mogoče kriti članstvo pri društvu javnih nameščencev.

3. Tov. tajnik priporoča podpreti rezervni sklad UJU. Brez organizacije ni doklad, ne našega ugleda, zato naj ne bude v društvu člana, ki ne bi prispeval svojega obolusa na žrtvenik učiteljs-ke organizacije.

4. Živimo zadnjih 14 dni pod vtisom plebi-scita na Koroškem. Dolžnost organizacije je, da pregleda vrste učiteljstva; ako vlada še kje oni duh avstrijskega patriotizma, ki je zmagal na Koroškem. Vodstvo narodnih šol mora biti izro-čeno jugoslovansko mislečim voditeljem, da se prepoji našo mladino z ono idejo, ki ustvarja ve-like narodnostne države brez manjšin. Ako je v tem kaj nedostatkov pri našem šolstvu, jih je treba odpraviti, ker slovenizirano voditeljstvo nosi v svojem srcu vedno nemško dušo. Poverje-ništvu UJU se vsled tega naprosi, da stori kor-ke, kjer je potrebna remedura.

Zborovanje, na katerem je bilo navzočih 70 članov, je trajalo 2 uri.

hatj in popustiti! Učiteljstvo ne trpi več, da bi se pomotalo z njim!

5. Višji šolski svet se naprosi, da izda odlok, da se vrši klasifikacija otrok polletno.

6. Dalje je bil sprejet predlog, da se mora vsak član društva pravčasno opravičiti, če ne pride na zborovanje, sicer se ga bo kaznovalo z denarno globbo.

Namesto prihodnjega zborovanja bo izredni občni zbor v Novem mestu 7. grudnia 1920, na kar že danes opozarjamo.

Ko je tovariš predsednik še opozoril na »Učiteljsko samopomoč« ter na »Tvorilno učit«, je zaključil zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za marenberški okraj zboruje v četrtek dne 18. novembra s pričetkom ob 9. uri predpolodne v Vuze-nici v novi šoli. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika, 2. Dopisi. 3. Zborovanje »Zaveze« v Mariboru (poročila tov. Golob). 4. O telovadbi. (Poročila tov. Porekar). 5. Slučajnosti. Pridite vsi! — Mirko Lešnik, t. č. predsednik.

Iz Jugoslavije.

— Učitelji - poslanci. Člen 15. novega volil-nega reda, ki omejuje učiteljstvu in državnemu uradništvu pasivno volilno pravico, nam je v veliko škodo in bomo to uvideli šele pri razpra-vah v konstituenti. V dosedanjem narodnem predstavništvu smo imeli nekaj učiteljev - po-slancev, vendar je bil stik, med njimi in našimi organizacijami precehal. Ravno sedaj, ko pride v razpravo končna ureditve naših plač in popolno izjednačenje z državnim uradništvom, ko pride v razpravo šolski zakon, bi rabili čimveč učite-ljev - poslancev v parlamentu, ki bi bili odločni zagovorniki naših težav in zbornici. Toda žal, se je le malo strank spomnilo učiteljstva in kolikor imamo dosedaj informacij, je le malo učiteljev kandidiralo. Iz Srbije poročajo, da kandidira Ju-goslovanska demokratska stranka učitelja Vido-sava Števanovića; v Sloveniji pa kandidira ista stranka tri kandidate iz učiteljskih vrst, in sicer nadučitelj Antona Gnusa, nadučitelja J. Sabatija in šolskega ravnatelja Karel Kvedra. Z obžalova-njem pa moramo konstatirati, da se druge stran-ke niso spomnile na učiteljstvo; v kolikor nam je znano in se da kontrolirati iz kandidiranih list. V našo stanovsko korist bi bilo, če bi bili vsi iz-vojenj. Kakor videti, bo zastopstvo našega sta-nu zelo pičlo v parlamentu in bomo odvisni od drugih poslancev - neučiteljev, da bodo zago-varjali naše interese! V našo stanovsko in šol-sko korist je, da pridejo v konstituento samo taki poslanci, ki so odločni zagovorniki naših zahtev in od katerih imamo zanesljivo prepričanje, da bodo glasovali in se za naše gmotne in pravne interese in poddržavljene šolstva. Koliko važno-sti so našim stanovskim zahtevam naklonjen poslanci v zbornici, se zavedamo, če se spomni-mo na bol, ki nas je navdajala, ko sta dva učit-elja - poslancu glasovala v kranjski deželni zbornici, pod pritiskom sozastopnikov SLS, proti regulaciji učiteljskih plač. Ta sramota še ni po-zabljena! Strnjenci se moramo torej zavzeti za to, da bodo prišli v konstituento poslanci, ki so učiteljskim zahtevam prijazni, ne pa oni, ki nas hočejo zopet razdeliti in napraviti odvisne od dežel in nam s tem zopet poslabšati naš gmo-tni in pravni položaj, ter oslabiti šolstvo.

— Narodna Prosveta prosi, da ji poročajo tovariši vseh pokrajin brozjavno o kandidatih-učiteljih za bodočo konstituento, ki so jih postavi-tele razne stranke na svoje liste. Ugotoviti hoče, koliko učiteljev kandidira pri sedanjih volitvah in katere stranke so postavile tudi učitelje kot kandidate.

— Clara pacta... Ne bomo debatirali o oklicu, ki je bil brez podpisa izdan po vseh slovenskih listih na učiteljstvo iz za-sedenega ozemlja, da naj se vrne. »ker narod kliče!«, ker bomo o oklicu še ob priliki izpreverorili. Zbrali pa bomo imena vseh doktorjev od bisarne za zasedeno ozemlje, urada za zaščito dece pri deželni vladi; in od vseh bivših advokatov in poli-tikov v Primorju, ki se sedaj nahajajo v Mariboru in drugje po Sloveniji, da izdamo na nie enak klic: »ker narod kliče svoje voditelje nazaj!«. Predpogoji za vr-nitev učiteljstva so, da vlada izposluje prevzetje in nastavljanje tega učiteljstva v zasedenem ozemlju (posameznike osebno pošiljati v zasedeno ozemlje je brezelavo delo, ker vsi slučajni dosedaj govore, da nihče ni bil sprejet); rešiti je vprašanje, kdo bo povrnil notne stroške, štetja služ-benih let itd. itd. Vsa toliko bi morala vlada prei napraviti in pripraviti, kolikor je izdelala in uredila tozadevno vraščanje glade Koroške. To naj premislilo izdajateleji onega oklica predno izdajo nezrel in brezploden oklic, ki samo razburja jav-nost in učiteljstvo in kar je glavno, da meče luč nerodofujba na učiteljski stan in ga s tem žali in blati.

— Koroško učiteljstvo naj se ne pusti bezati medsebojno v vprašanju namešče-nja in premeščanja v Jugoslavijo ter naj se vselej prej raše obrne za poasnilo na višji šolski svet, predno izreče svojo sod-bo. Poasnila bo dal lahko zastopnik učit-elistva pri višiemu šolskem svetu. V